

ויקרא

1) אמר רב נתן ימשה חקן לישראל ברכת הן בשעה שירד להם מן ירושע חקן להם ברכת הארץ (אין) שנכנסו לארץ וירושלמה חקן בונה ירושלים חקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך וירושלמה חקן על הכתר הגדול והקדוש הטוב והמטיב ביבנה חקנה בנגד הרוני בית דאמר רב מתנא איתנו היום שניתנו הרוני בית לקבורה חקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא דמיו והמטיב שניתנו לקבורה:

אמרת ברכת אה אה

3) אמר רב יהודה אמר רב בישעה יעלה משה למרום מצאן הקב"ה שושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעבב על ירך אמר לו אדם אחד יש שעמיד להיח בסוף כמה דורות ויקרא בן יוסף שמו שעתיד להיות על כל קין וקין תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראיתי אמר לו חור לאחורך הלך וישב בסוף וישמנה שוחח ולא היה יודע מה הן אומרים חיש כח כיון שהגיע לדבר וזאמר אמר לו תלמודו רביעין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתייבבה רעו חור יובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבנו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה עליו אמר לו שתק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבנו של עולם הראיתי תורתו דרני שברו אמר לו חור וי לאחורך חור לאחורו דאח שיקלן בישו כמקלן אמר לפניו רבש"ע זו תורה זו שברה אל שתוק כך עלה במחשבה לפני

אמרת כה אה

4) יוחנן סתם מצוי ר מאוד סתם חוספתא ר נחמיה סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי רש וכלהו אליבא דרע:

6) ותפצה קאב-מקשה דקרים ארעו בו"י: נגור על ישראל במדבר שלא יפנסו לארץ ויחרב הפית קראשונה ובשניה ונלפנה ציר גדולה וביתר שמה והיו בה אלפים ורקבות מישראל והיה להם מלך גדול" (דמו כל-ישראל וגדולי החכמים שהוא מלך הששים" ונפל קיד הרומיים ונהרגו כלם והיתה צרה גדולה כמו חרפן פית המקדש"י

ראשם האס חשנה ה-האכה ע

10) תלמודי ר' עקיבא מתוך דברי הנמרא נראה כי תלמידיו הרבים של ר' עקיבא מתו כולם כמנה אולם רב שרירא גאון באגרותו ההיסטורית נוסבר כי היה זה "שמדא" - נזירת המלכות או מלחמה שגרמו למיתתם מדברים אלה נראה כי המדובר הוא נמרד בר כוכבא שר עקיבא מתן בו בהתלהבות רבה מסתבר כי תלמידו ר' עקיבא נמנו עם חייליו של בר כוכבא ועם זיכוי המרד שנעשה באכזריות מתוך שפיכות דם רבה הושמדו גם הם.

2) אמר ר"י ר' היה דורש (במזכר כ"ד) רך כוכב מיעקב אל תקרי כוכב אלא כוזב ר"ע כד הוה חמי ליה להדין בר כוזבא הוה אמר היינו מלכא משיחא א"ל ר' יוחנן בן תורתא עקיבא יעלו עיטבים בלהיך ועדיין אינו באי א"ר יוחנן (בהשגות כו) הקול קול יעקבי קול אדריאנוס קיסר הרג בביתו שבזנים אלה רכוא בני אדם ושמונים אלה תוקעי קרנות היו צרין על ביתו והיה שם בן כוזבא והיו לו מאתים אלה מקוטעי אצבע שלחו לו הכתים עד מתי אתה עושה לישראל בעלי מוטין אמר להם והיאך יברקי אמרו לו כל מי שאינו עוקר ארז מלבנון אל יכתב באסטרטיא שלך והיו לו מאתים אלה סכאן ומכאן ובשעה שהיו יוצאין למלחמה היו אומרים לא תסעוד ולא תסכיף הדא הוא דכתיב (תהלים ס') הלא אתה אלהים זנחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו" נפה היה עושה בן כוזבא היה מקבל אבני בליסטרא באחד בארכובותיו וזורקן והורג כהן כמה נפשות ועל זה א"ר עקיבא כך שלש שנים ומהצה הקף אדריאנוס קיסר לביתו והיה שם רבי אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו וככל יום ויום מתפלל ואמר רבש"ע אל תשב בדין היום

אמרת ובה אינה ג'.

5) ואל יעלה על דעתך שהמלך הששים צריך לעשות אותות ומקמים" ומכאן דקרים פעולם או קמיה סתים" ופיוצא כדקרים אלוי" - אין סדקר פה שפרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה והוא היה נושא כליו" של קן-פויקא המלך" (הוא היה אמר עליו שהוא המלך הששים" ודקה הוא נכל חקמי דורו שהוא המלך הששים עד שנהרג בפונות" כיון שנהרג - נודע להם שאינו, ולא שאלו קמנו חכמים לא אות ולא מופת" וצקר הדקרים פכה הם: שהתורה הזאת חקיה ומשפטיה לעולם ולעולמי עולמים" ואין מוסיפין עליהם ולא גורצין מהם" [ואם" לא הצלים עד פה, או נהרג, קידוצ שאינו זה שהבטיחה עליו תורה, נהרי הוא פכל מלכי בית דוד השלמים ונפשיהם, שמתו. ולא העמידו הקפיה אלא לנסות בו רבים, שנאמר: ומן השמשפילים יפשל, לצרוף קהם, ולקבר וללפן עד-עת קין, פי עוד למוצד הניאל י"י (ה) כמלה הא' מלמי פיא הא' ג'.

7) היו הורגים בהם עד שישקע הסוס בדם עד הוטמו והיה הדם מנלגל אבנים של ארבעים סאה והולך בים ארבעה מילין. ואם תאמר שקרובה לים והלא רהוקה מן הים ארבעה מילין. וכרם גדול היה לו לאדריאנוס שמונה עשר טיל על שמונה עשר טיל כמין טבריא לציפורי והקיפו גדר מהרוגי ביתר ולא גזר עליהם שיקברו עד שעמד מלך אחר וגזר עליהם וקברום. ר' הונא אמר יום שניתנו הרוני ביתר לקבורה נקבעה הטוב והמטיב. הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. המטיב שנה עשתה ביתר אחר חורבן הבית ולכה נהרבה על שהדליקו נרות לחורבן בית המקדש.

אמרת ובה אינה פולק' ג'

8) אמרו: ישנים עשר אלה זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטופרט. וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם: רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמוע. והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא ואיתימא רבי חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. - מאי היא? אמר רב נחמן: אסקרה.

אמר ר' יוחנן

9) וכבר ר' עקיבא א"ע להריגה אחר שנפטר ר' יוסי בן קספא. ונהרג ר' חנינא בן תרדיון (ט) ונתמקמה החכמה אחריהם. והעמיד ר"ע תלמידים הרבה והוה שמדא על התלמידים של ר"ע והיה סכא דיישראל על התלמידים שנים של ר"ע. דאמרו רבנן יבי אלה תלמידים היו לו לר"ע מנבת ועד אנטופרט, וכולם מתו מפסח ועד עצרת והיה העולם שמם והולך עד שבאו אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"ם ר' יוסי, ר' יהודה ר"ש ור"א בן שמעון והם העמידו באותה שעה כדאיתא ביבמות (ה).

10) (כה) יבמות פנ, ודברים נהלים השפיעו רבינו א' שנמרא שם איתא שתלמידו דר"ע מתו מפני שלא נהנו כבוד זה לזה, ומדברי רבינו נראה שלא היה לפניו העם הוה יאפשר שאחד כתב כצד הנמרא לפרש מפני מה מתו, והוא א"כ נפטים, ולרבינו היתה הקבלה שהיה שמד עליהם. איתא רב שמואל און ר' א.

11) שנים עשר אלה זוגים כו' / רוב המפרשים הבינו את הדברים כפשוטם וכתבו כמה וכמה דברים להסביר מפני מה אירע כך לתלמידו ר' עקיבא. אכן, רב שרירא גאון באגרותו חותב שהיה שמד. שמתו בו תלמידו ר' עקיבא. (ולפי זה קשור הדבר במלחמת בר-כוכבא שהיתה באותה עת). וכתב המאירי כי כנלל ענין זה נהנו כעין מנהג אבילות בימים שבין פסח לשבועות. והואיל שלפי מסורת הגאונים פסקו מלמות ביום ליג בעומר, לכן אין נוהגים ביום זה אבילות.

פירוט הכי פשוט  
אם יגמר 20

12

רבי עקיבא הוא מעין "שני" לטשה רבינו, כפי שמסופר בגמרא, שטשה רבינו אמר לקב"ה: "רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נתת תורה על ידיך" (1). ואכן חז"ל מוסרים לנו ידיעה מועישה: "דברים שלא נוגלו לטשה רבינו, נתגלו לרבי עקיבא" (2). הכי עקיבא התחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים שנה (3), והגיע לגדלות ענקית בתורה, ונעשה ראש ישיבתו להלפי תלמידים (4), כינייהם רבי שמעון בר יוחאי, רבי מאיר ועוד מגדולי התנאים כאותה תקופה. הוא מסר נפשו על בנין התורה בישראל, עד שנהרג על קדוש השם על ידי הרומאים, בגלל התנגדותו לגזירותיהם על לימוד תורה (5). רבי עקיבא, נשמתו היא עצם התורה הקדושה וההלכה, ולכן כל סתם משנה אליבא דרבי עקיבא (6). "סתם מתניתין רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא: רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דרבי עקיבא" (7).

2. נושא כליו של בר כוכבא

15 ויחד עם זה, ענף זה בתורה אדיר שבאדירים, גם "היה נושא כליו של בר כוכבא" (8), כפי שכותב הרמב"ם, והוא קרא על בר כוכבא "דרך כוכב-שיעקב" (9). תפיסתו של גרע, ועוד כמה מההסטוריונים, הרואים ברבי עקיבא ותלמידיו, חיילים בעלמא שהצטרפו למלחמה לאומית חילונית נגד רומאים - שלא מתוך תורה - היא סלוף. תלמידיו היו תלמידי ישיבה, צדיקים וקדושים, גדולי תורה ואמונה. לעומת זה תפיסתו של רבי יצחק אייזק הלוי בספרו דורות ראשונים, שמתאר את רבי עקיבא כמורט נפשו נגד גזרות הגויים על לימוד התורה, כלי קשר עם התעוררות לאומית, - גם היא בניגוד לדברי הרמב"ם שרבי עקיבא היה נושא כליו של בר כוכבא. אלא דווקא מתוך גדלותו בתורה, מתוך מסירות נפשו לקיום התורה, בדרגת קודש קדשים, נמשכה הכרת הקדושה של הלאומיות הישראלית (10), והצטרף הוא ותלמידיו לתנועת המרד, תוך בכר כוכבא ועודו במלחמתו.

ישתנה הכבוד לפי צרכיו

13

בר כוכבא אינו בולט בעדקתו ורוחניותו (11), ולכן היו חכמים שטענו נגד כל השתתפות במלחמתה של "לאומיות חילונית". לעומת קריאת רבי עקיבא "דרך כוכב שיעקב", אמר לו רבי יוחנן בן תורתא: "עקיבא, יעלו עשבים בלחייך, ועדיין בן דוד לא בא" (12). וכך בגמרא מסופר שהיו חכמים שערכו "בחינה" לבר כוכבא, ישעיהו הנביא קובע שהמשיח עריך להיות אדם בעל דרגה רוחנית גבוהה. "והריחו ביראת ד' ולא למראה עיניו ישפוט" (13). משפטיו והוראותיו צריכים להיות מכח חוש רוחני של "והריחו ביראת ד'", ובר כוכבא לא עמד בבחינה זאת. "בן כוזבא היה אומר: אנא מלכא משיחא, ושלחו חכמים לבדוק אי מורח ודאין או לא, וכיון דלא עביד הכי, קטלוהו" (14). את דברי הגמרא שקטלוהו, הרגוהו, אין להבין כפשוטו, אלא כביטוי עליצי ליחס שלילי והסתהיגות (15). אם כן היו חכמים שהתנגדו לכל העיוורפות למרד, מפני שבר כוכבא לא היה נטנה בין גדולי החכמים והצדיקים. אבל רבי עקיבא לא התחשב בדעה זו (16). הוא ראה את רוח גבורתו של בר כוכבא, מסירות נפשו לכלל ישראל, ואת העובדה שהצליח לקבץ את גבורי ישראל לצבאו ופקודתו, ועל כן קבע את הערך המשיחי של בר כוכבא (17). התעוררות הגבורה.

הלאומיות, הינה הופעה של קדושה. מסירות נפש להגדלת התורה והאדרתה, ומסירות נפש על תקומתה של מלכות ישראל - אחת הן. דווקא מתוך גדלותו בתורה, השתתף רבי עקיבא יחד עם תלמידיו במלחמה נגד הרומאים, על אף הסכנות המרובות והתנגדותם של חכמים אחרים, - והוא בעצמו לקח חלק אקטיבי עד כדי היותו "נושא כליו של בר כוכבא".

ל

14

"מדתו של רבי עקיבא המיוחדת, שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם, התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו. דווקא מפני שהחזון בשעתו נכשל ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור לה, והתור הוא הנלך ונא, ולא תקום פעמים צרה, ולא לחנם לחס ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל". מאמרי הראיה 202.

מאמרי הראיה

16

ומפרש המהרש"א בחידושי אגדות שהמין דימה כנסת ישראל לאלמנה ושומרת יבם שחלץ לה היבם ואינה זקוקה לו עוד, ארכא אסורה לו לעולם, כיון שלא בנה שוב לא יבנה. ועל זה השיב ר"ג דהרי חלץ מהם כתיב, דאין זה חליצה הפטרת והאוסרת. ולפי דברי המין שכנסת ישראל נקראת חלוצה יהיה עם ישראל בן חלוצה אשר לא תבנה עוד לעולם, וזה הרמז כיצד העדים נעשים זוממים, איזו עדים נעשים זוממים ודוברי שקר, האומרים מעידים אנו באיש פלוני הידוע שהוא עם ישראל שכן גרושה וכן חלוצה הוא, אלו עדים נעשים זוממים ע"י עדים נאמנים שהעיד לו הקב"ה, כדכתיב ואעידה לי עדים נאמנים שישב את שבות עמו ואז יגלה לעין כל חי, כי עדות שקר דברו אשר אמרו שגרש או חלץ הקב"ה לכנסת ישראל, ולא ישיב אותה עם בניה עוד. ועל עונש הכופרים בגאולה אמר אין אומרים יעשה זה בן גרושה וכן חלוצה תחתיו אלא לוקה,

ובזה נסיים אשריר מסכת מכות שנכנסת בעדים זוממים שכופרים בגאולה, ויצאת בעדים נאמנים על נחמת ציון וגאולת ישראל במהרה בימינו אמן סלה:

זריך לך סוף גמרא אמת

15

והנה בתחלת דברי המסכתא: כיצד העדים נעשים זוממים מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו, אלא לוקה ארבעים. יש למצוא רמז לדברי ועונש הכופרים בגאולה, על דרך מה שאמר הנביא ישעיה כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי וגו' הן בעונותיכם נמכרתם ובפשעיהם שלחם אמכם. ופירוש דברים אלו י"ל דאמר ר"ל כל מקום שגלו ישראל שכינה שנקראת כנסת ישראל גלתה עמהם. והנה זה כדוגמת אם שנשתלחה עם בניה מבעלה המלך. ויש בזה שני אופנים או שהמלך כעס על הגבירה וגרשה עם בניה ויהיה זה סימן שלא ישוב אליה עוד ולא יחזירה עם בניה, או שהמלך כעס על בניו על שחטאו כנגדו ושלחם מעל פניו. ולכל יעזובם לכל פגע ולכל רע, שלח המלכה האהובה לו עמהם לשמרם ולהחזירם למוטב, וזה סימן להם שירוצה להחזירם לביתו, כיון שודאי לא יעזוב את המלכה לעולם. וכאופן השני ענין גלות והשכינה עם ישראל כדאיתא בזוהר ויקרל ובכמה דוכתא. וזה כאמר הנביא להמתיאשים מן הגאולה אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי, וכי אמכם גרשתי הלא בפשעיהם שולחה אמכם להיות לכם לאומנת, וזה לכם לאות שלא אעזוב אתכם לעולם, דלו עזבתי אתכם לא הייתי שולח אתכם האהובה לי, ואשר לא חטאה נגדי עמכם. ולכן הכופרים בגאולה אומרים על עם ישראל שכן גרושה הוא שנתגרשה אמו, וזה לאות שנעזוב לעולם, וכן אומרים שכן חלוצה הוא, על פי מה דאמרין יבמות (וה"פ) אמר ליה האי מינא לר"ג עמא דחלץ ליה מריה מיניה דכתיב בצאנם ובקרבם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חלץ מהם, א"ל שוטה מי כתיב חלץ להם, מהם כתיב, ואילו יבמה וזולצו לה אחין מידי ממשא אית ביה ע"ש.

17

שטנה של המינוח בהתחלת צמיחתה רבי עקיבא הוא שדרש על כל קוץ וקוץ חילים של הלכות, הוא שהכיר את ערך של האומה בכללה, וכחה לאלהים בכל צורותיה שהיא מתגלה בהם, אפילו בגבורה גופנית שלה ידע כי חלק ד' עמו. ונשא כליו של בן כוזבא אולי חצמח ממנו ישועה לישראל, מסר נפשו על נטילת ידים, ויצאת נשמתו באחד. הוא איש הישראלי בעומק יסודי הפנימי, למרות מה שהוא בן גרים בחיצוניותו. והוא הכח המגין נגד נקיבת השם, של בן האשה הישראלית, אחת היתה ופרסמה הכתוב, אותה הקוראה שלום לכל, ונטולת המון דבורים הומיה וסוררת. שלומית בת דברי וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי עד אשר פורש המשפט, וכל קרני רשעים א דע חרומנה קרני צדיק.

אמת האמת אמת 14

18

ימי הספירה נזכרים תוך המצפנות שהמה ימים טובים כמו חול המועד שיש קדושה לפניהם ולאחריהם מ"ל עד קבלת התורה. וכת' תמימות ה"ינה וזמר' חיותי הן תמימות כשעשין ראונו של מקום. כדאיתא ע"פ יודע ה' ימי תמימים כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים. כמו כן קא' על ימים אלו וכת' תמימות ה"ינה וזק' ימי תמימים. וזכרים למעלה כמ"ש יודע ה'. לכן הם בכלל מועדי ה' והרי נקראו בפ' שבע שבתות. מכלל שכל הימים אלו יש להם צמי' שבתות בלד מה. והימים הללו מכ"עין עיהם כמ"ש בא לטהר מסייעין אוהו. ואחר י"מ שנעשין כקמן שגולד וילאו מדי סעיא. יש לנו לבקש שיהיה. לכן הבין לנו ה"ש אלה הימים דכתי' ובפרתם לכם שהיא מחנה לעובדיהם שנוכל לבוא לפניהם. וכל השנה תלוי באלה הימים כמו שגידול כל התבואות בימים אלו כן חיות האדם מחבלה עמה כי הכל רק כמו אל הכנה הפנימית וע"י במדע בפ' העומר:

שפת אמת פתח אמת תראם